

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

CURSO

DE FILOSOFIA

B52
B6
1877
c.1

009683

1080021623

EX LIBRIS

HEMETHERII VALVERDE TELLEZ

Episcopi Leonensis

INSTITUTIONES
PHILOSOPHICÆ

INSTITUTIONES
PHILOSOPHICÆ

AD USUM

SEMINARIORUM ET COLLEGIORUM

AUCTORE J. BOUVIER

EPISCOPO CENOMANENSI

DECIMA SEPTIMA EDITIO

CÆTERIS MULTO AUCTIOR ET EMENDATIO

LOGICA, METAPHYSICA, MORALIS

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEÓN
Biblioteca Valverde y Telles
Biblioteca Universitaria

M DCCC LXXVII

46139

PROPRIÉTÉ DE L'ÉDITEUR.

B52

B6

1877

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

PRÆFATIO

AD DECIMAM EDITIONEM

Omnes scientiarum periti unanimi ore fatentur juvenes, gradibus humanitatum expletis, summa diligentia primis philosophiæ elementis imbuedos esse; ex his namque fundamentalibus documentis ingentia fluunt consecraria, ut quisquis, consuetos hominum mores attente observans, semper compertum habere debuit.

Qui enim primis sanisque hujus scientiæ principiis recte fuit instructus, accuratiori postea utitur methodo in discendo, in docendo, et in omni arte quam exercet.

Veritatis amans ac cupidus opera tenebrarum circumquaque sparsa et nomine philosophico decorata fastidit, vana pseudosapientium systemata alia ex aliis scaturentia spernit, a nefandis impiorum doctrinis abhorret, et a deflenda

009683

morum corruptela sedulo refugit. Supremum Numen ubique præsens jugiter conspicit, timet ac veneratur; propriam mentis suæ excellentiam futuramque ejus destinationem lætus agnoscit; nullis vitiis illam deturpandam, sed magis virtutibus exornandam curat; sicque, cunctis officiis sibi impositis perfecte fungens, vir optimus fit et apparet.

Hic autem, quando sic uberes philosophiæ fructus exponimus, non eam intelligimus philosophiam quæ sacrum revelationis lumen excludit, sed philosophiam vere christianam, quæ ratione humana, quantum licet, utitur, auxilium vero superni luminis gratanter accipit. Dicemus enim infra solam rationem prorsus insufficientem esse circa gravissimas quæstiones ad salutem hominis spectantes.

Qui vero in prima juventute rectas judicandi sciendique regulas non difficit, nec alte solideque eis fuit imbutus, per vias tenebrosas errat incertus et *omni vento doctrinæ circumfertur* (1). Libros ac libellos bonos et malos sibi occurrentes promiscue legit, vel oculos temere in eos conjicit, nihil serio meditans nec attente considerans. Tunc imperfectas rerum notiones sine ordine in mentem suam congerit; contradictorias opiniones ubique videt, atque inter eas manet suspensus, æstimans incerta esse ipsamet certitudinis fundamenta. De veritate religionis mox dubitat; virtutis meritum et vitii turpitudinem cum præjudiciis præmature susceptis confundit. In ipso autem nascuntur cupiditates, quæ, nullo freno coercitæ, sed variis de causis potius exci-

(1) Ephes. IV, 14.

tatæ, vehementes fiunt tempestates; debilem rationem fulcimentis sibi necessariis destitutam obruunt, vires corporis elidunt, animi facultates obtundunt, naturam depravant, et infelicem juvenem in summam ruinam sæpe dejiciunt.

Quanti ergo sint momenti primaria philosophiæ documenta nemo non videt. Inde enim pendet in posterum tota cognitionum series, animi soliditas, amor veri, fuga falsi, sagacitas ad utrumque secernendum, morum integritas, vitæ ordinatio, pax familiarum, societatis bonum et viri, tum privati, tum publici, felicitas, incapax igitur, negligens vel improbus magister irreparabile damnum alumnis inferet, dum alter, e contra, doctus, diligens et factis dicta confirmans, teneros animos veri præceptis et seminibus virtutum fortiter, licet paulatim imbuens, ad uberrimos optimæ educationis fructus colligendos feliciter disponet.

Ut autem exoptandum hunc assequatur finem, caveat ne juniores candidati inter obscura et incerta discurant præcepta; diligentissime vero studeat nihil unquam, nisi perlucidum, invictis rationibus, antiquis traditionibus et veræ religionis documentis obfirmatum, ipsis exhibere. Eos adhuc cæcos et vacillantes quasi manu deducat, ideoque ab indigesta eruditione caute absteineat; ex longis namque dissertationibus viva voce expansis nihil fere capiunt auditores, præsertim juvenes; sæpe etiam verba sic prolata integre non audiunt, aut male intelligunt, vel cito obliviscuntur. Necesse est ergo ut sub oculis scriptum habeant candidati quidquid discere et memoria retinere debent.

At, fatentibus cunctis hac in re peritis, liber

elementarius, erudiendæ juventuti convenienter accommodatus, anno 1824, quo hæc rudimenta prima vice in lucem edidimus omnino deerat.

In minoribus seminariis et in pluribus collegiis, Philosophia quæ *Lugdunensis* dicitur, præbebatur alumnis; sed nullus erat professor qui in ea, multa emendanda, prætermittenda vel addenda, non agnosceret.

Huic gravi incommodo quidam obviare volentes, cursus philosophiæ informare conati sunt magis completos scientiæque progressibus conformiores, alii in gallica lingua, alii in latina, juxta morem receptum. Inter ea opera, plura sunt vere commendanda, maxime illa quæ recentius edita sunt; plura vero sunt prolixiora nec finem intentum attingunt. Quæ gallice scripta in collegiis habentur, circa res gravissimas; v. g., circa ea quæ spectant Deum, finem hominis, præcepta moralia, fidei rationisque relationes, etc., generatim nimis silent, ne plus dicamus; sæpius non exhibent nisi psychologiam arduam et sterilem, prætermisissis magni momenti quæstionibus.

Instantibus cedentes adhortationibus, promptius forte, hoc et ipsi adorti eramus opus, incommoda a nobis et ab omnibus agnita vitare volentes, simul et cupidi junioribus seminariorum alumnis elementa, ingenio, temporis spatio, laboribus præcedentibus et subsequituris accommodata, tradere. Quando prima vice *Institutiones* nostras edidimus, fere nullum ex supradictis libris exstabat, ideo libentius communibus votis satisfacere tentavimus.

Præsentem philosophiæ cursum, jam novies prelis mandatum, antequam de novo in lucem

prodiret, attente legimus, emendavimus et etiam auximus, ita ut, scientiæ actualis non omnino impar, notiones nunc omnibus necessarias præberet, simul et theologiæ a nobis ad usum seminariorum editæ fieret preambulum quasi necessarium, atque duo opera fere coalescerent in unum, sicut philosophia christiana et theologia unum corpus doctrinæ substantialiter efficiunt.

Itaque experientia nostra sicut et aliorum ducti, id solum quod rectum et vere utile, non autem quod tantum subtile, multis difficile, omnibus fere sterile est, efficere desiderantes, vanas et abstrusas quæstiones in scholis olim agitatas prætermisimus; a controversis opinionibus, aliunde parvi momenti, abstinuimus. Attamen, quando de celebrioribus vel de gravioribus quæstionibus actum est, amplius immanendum esse duximus. Sic quæ spectant certitudinis fontes et de illis systemata varia, sive indigena, sive exotica, paulo fusius exposuimus. Sic etiam specialem de *Pantheismo* instituimus dissertationem, ut errores in iismetipsis temporibus nimis sparsos impugnaremus, nec dici posset non nisi inutiles et antiquatas nos decertationes adire. Ideo, sæpius quam antea, in causam adducti sunt ætatis nostræ philosophi, sive ut ab iis edoceremur, sive, e contra, ut falsas eorum doctrinas profligaremus.

Quasdam quæstiones gallice tractare voluimus, ut lingua philosophica nunc in usu, et præsertim a Germanis mutuata, nimium deformata non appareret, junioresque alumni ad hodiernos libros intelligendos fierent aptiores.

Idearum theoriam, arduam sane, sed gravem et celebrem, clarius exponere conati sumus.

Alia multa, ut videre est, addidimus vel emendavimus, semper tamen finis a nobis intenti brevitatisque necessariæ memores.

Quoniam omnes nunc, scite vel inscite, de rebus politicis disserere volunt, conveniens, imo et necessarium duximus præcipua sanæ doctrinæ principia circa momentosam hanc materiam contexere, ut juveniles animi, iis rectissime imbuti, ab erroribus fundamenta ipsius societatis concutientibus se custodiant. Gravis quæstio de origine potestatis, in ea editione, ordine novo et lucidiori fuit exhibita.

Pluribus in locis usi sumus argumentis ex Scriptura sacra et traditione deductis, quæ ordinariè in Coursibus philosophiæ non adhibentur. Cum autem præsens opus specialius seminariis offeratur, necesse est quod juniores alumni hæc argumenta percalleant, et ex eis firmiorem gravissimis veritatibus adhæsiōnem hauriant. Eodem animo, et ut *Institutiones* nostræ *philosophicæ et theologicæ* corpus doctrinæ completum efficerent, dissertationem *de Angelis*, quæ natura sua ad theologiam refertur, adjunximus, limites hujus posterioris studio impositos prævidentes.

Attamen, cum notiones e revelatione deducendæ jam in lectionibus catecheticis fuerint expositæ, aut in Institutionibus theologicis iterum et fusius exponendæ sint; cum, insuper, necesse sit alumnorum intelligentiam exercere, evolvere et ad recte ratiocinandum informare, argumentis e ratione sumptis maxime instabimus.

Experientia plurium annorum hæc in parte acquisita comperimus nihil primos juniorum candidatorum progressus magis juvare, quam claritatem, ordinem et methodum: his quali-

tatibus idcirco præsentibus philosophicis Institutiones adornare conati sumus potius quam sermonis elegantia. An sub omni respectu vel etiam ex parte scopum nobis propositum obtinuerimus, alii judicabunt. Enixe nunc, sicut in præcedentibus editionibus, rogamus professores ut, quod arguendum vel emendandum reprehenderit, benigna voluntate nobis indicare non dedignentur.

Huc usque dicta de præcedentibus editionibus hujus operis protulimus. Quædam vero alia de hac decima editione quæ in lucem prodit, addenda sunt.

Recentis ad limina Apostolorum itineris faustam occasionem læti suscipientes, viros doctissimos ac in scientiis sacris versatissimos consulimus circa Institutiones nostras tum theologicas, tum philosophicas. De prioribus dicere hic non est locus. De his autem posterioribus, pauciores sane indulgentesque nimis, cæteris benigne probatis, notas accepimus. Hujusmodi consiliis talique circa principia a nobis tradita suffragio fulti, nihil prætermisimus ut accurata revisio attentaque emendatio hanc novam editionem ad finem suum assequendum aptiorem faceret.

Utinam hic noster labor, Deo providente, intuitu boni a nobis intenti, in hoc bene successerit, felicemque habuerit exitum!

INSTITUTIONES
PHILOSOPHICÆ

PRIUSQUAM veluti philosophiæ penetralia ingrediamur, quædam præmittendæ sunt notiones candidatis omnino necessariae quæ dicuntur *prolegomena*, a duobus verbi græcis, $\pi\rho\lambda$, *ante*, et $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega$, *dico*. Omnia hæc prolegomena in quadruplici capite breviter absolvemus: in primo, quarumdam vocum, quæ frequenter occurrunt, necessarias dabimus explicationes; in secundo, de philosophiæ definitione agemus; in tertio, de ejus divisione; et in quarto, quædam de argumentatione præmittimus.

CAPUT PRIMUM.

DE QUARUMDAM VOCUM EXPLICATIONIBUS.

¶ *Ens* seu *res*, illud est quod existit vel existere potest. Itaque duplex est, scilicet possibile, et reale seu existens.

Existencia est unio realis partium vel attributorum quibus res constat.

Possibilitas est consensio attributorum quibus res quælibet constituitur, ita ut existentia ejus non repugnet: sic possibilitas montis aurei est consensio seu convenientia quæ concipitur inter montem et aurum. Nullam habet existentiam, nisi in mente eam concipiente.

Nihilum autem est illud quod non existit. Duplex